

**Η ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού στην Ελληνική
περιφέρεια: η περίπτωση του Νομού Μεσσηνίας**

**Congress travel development in urban Greece:
the case of the prefecture of Messinia**

ΑΘΗΝΑ Ν. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ¹, ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ²

¹MBA - Tourism Management

² Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς

Abstract

In this paper we present a case-study of the prefecture of Messinia, that is a non-developed congress and convention market, and discuss what needs to be done in order to become a popular congress destination. The aim of our study was to convert the conclusions of this case-study into proposals for the development of congress and convention business in urban Greece, especially in destinations outside Athens and Thessalonica. We found that both the development of quality congress settings and the coordination of the efforts of both the local authorities and tourist businessmen are of paramount importance. It is concluded that a natural beauty destination, by developing congress facilities and coordinating efforts thru the convention and visitors bureau, can create an attractive congress business profile.

Περίληψη

Σκοπός της εργασίας ήταν η διαμόρφωση προτάσεων για την ανάπτυξη της περιφέρειας σε σημαντικό συνεδριακό προορισμό. Για τον σκοπό αυτό έγινε μελέτη περίπτωσης (case study), με ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης σε έναν όχι ιδιαίτερα αναπτυγμένο συνεδριακό προορισμό της Ελληνικής περιφέρειας, τον Νομό Μεσσηνίας. Από τη μελέτη προέκυψε ότι α) η ανάπτυξη της Ελληνικής περιφέρειας σε συνεδριακό προορισμό απαιτεί να αναληφθούν συντονισμένες δράσεις από τους τρεις βασικούς πυλώνες αυτής της προσπάθειας, την αυτοδιοίκηση (τοπική και νομαρχιακή), τους τοπικούς φορείς (επαγγελματικούς, επιστημονικούς κλπ) και τις επιχειρήσεις που διαθέτουν συνεδριακές εγκαταστάσεις και εξοπλισμό και β) η ανάπτυξη μιας περιοχής σε μείζονα συνεδριακό προορισμό είναι εφικτή όταν υπάρχουν οι προϋποθέσεις (φυσικό περιβάλλον, ιστορία, κληρονομιά), δημιουργηθούν οι υποδομές (συνεδριακοί χώροι, προμηθευτές) και αναπτυχθούν τα

κατάλληλα συντονιστικά όργανα (όπως το περιφερειακό γραφείο συνεδρίων και εκδηλώσεων) που θα αναλάβουν την επιτυχή ανάληψη και διεκπεραίωση των συνεδριακών εκδηλώσεων, εδραιώνοντας και αναπτύσσοντας τον συνεδριακό τουρισμό στην συγκεκριμένη περιοχή.

1. Εισαγωγή

Οι υποδομές της Ελληνικής περιφέρειας είναι στην πλειονότητα των περιπτώσεων ελλιπείς, αφού δεν αποτελούν αποτέλεσμα μελέτης και σχεδιασμού αλλά αναπτύχθηκαν ως προϊόν ανάγκης, για να υποστηρίξουν δηλαδή τις βασικές οικιστικές και οικονομικές-επαγγελματικές ανάγκες που αναπτύχθηκαν στην εκάστοτε περιοχή. Το αρνητικό αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι διπλό: αφενός οι επισκέπτες μιας άναρχα ανεπτυγμένης τουριστικής περιοχής ταλαιπωρούνται, και αφετέρου το περιβάλλον (το οποίο είναι το μόνο, μαζί με την τυχόν ιστορική κληρονομιά, που προσελκύει τους ξένους επισκέπτες στις περιοχές αυτές) υφίσταται αυθαίρετες και συχνά καταστροφικές παρεμβάσεις, αφού δεν προστατεύεται από ένα επαρκές, σύγχρονο και αυστηρό θεσμικό πλαίσιο (Rodgers 1998, Shone 1998, Swarbrooke and Horner 2001, Κραβαρίτης 1992, Παπαγεωργίου 2002).

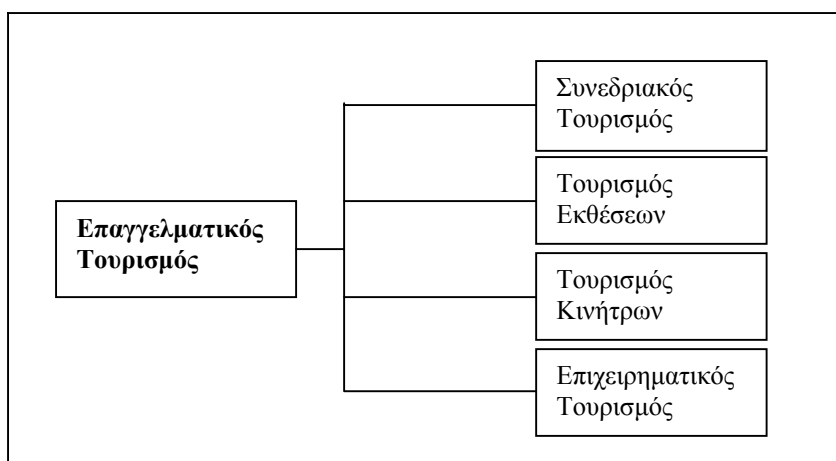
Η τουριστική ανάπτυξη ενός τόπου, όμως, είναι απαραίτητο να εντάσσεται σε έναν γενικότερο οικονομικό σχεδιασμό, που να περιλαμβάνει τον τουρισμό, την αναψυχή, τον πολιτισμό και την εκπαίδευση σε ένα ενιαίο και άρρηκτο σύνολο. Στο επίπεδο αυτό, σήμερα, ο ρόλος των τοπικών φορέων, των επιχειρηματιών και επαγγελματιών της περιοχής και, κυρίως, της τοπικής και νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, είναι σημαντικός, μολονότι το πεδίο δράσης των δύο τελευταίων φορέων είναι μάλλον

στενό, λόγω ανεπαρκών πόρων (Αθανασίου 2003, Κουκολιάς 2005, Κραβαρίτης 1992, Λεούδης 2005, Μπουρδάρα 2003, Παπαγεωργίου 2002, Στραγάλης 2005).

Πλην του κλασσικού-περιηγητικού τουρισμού (τουρισμού αναψυχής), τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί σημαντικά οι λεγόμενες εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού υιοθέτησε και ανέπτυξε η τουριστική βιομηχανία για να δημιουργήσει νέα κίνητρα και ενδιαφέροντα, να διευρύνει την τουριστική αγορά και να βοηθήσει την περιφερειακή τουριστική ανάπτυξη. Σημαντικές μορφές εναλλακτικού τουρισμού αποτελούν ο αγροτουρισμός, ο τουρισμός υγείας, ο χειμερινός, ο κοινωνικός και ο επαγγελματικός τουρισμός (Rodgers 1998, Shone 1998, Swarbrooke and Horner 2001, Αθανασίου 2003, Κραβαρίτης 1992, Παπαγεωργίου 2002).

Ο επαγγελματικός τουρισμός (Πίνακας 1) είναι μία πολύ μεγάλη αγορά που περιλαμβάνει τον συνεδριακό τουρισμό, τον τουρισμό εκθέσεων, τον τουρισμό κινήτρων και τον επιχειρηματικό τουρισμό (Παπαγεωργίου 2002).

Πίνακας 1: Μορφές του Επαγγελματικού Τουρισμού

Πηγή: Α. Παπαγεωργίου, 2002

Τα συνέδρια αποτελούν σημαντική πηγή εσόδων για έναν τόπο, ενώ ταυτόχρονα και ο συνεδριακός τουρίστας είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτος, αφού δαπανά αρκετά χρήματα και μάλιστα σε εποχές εκτός περιόδου αιχμής. Ο ανταγωνισμός, συνεπώς, τόσο των τόπων προορισμού όσο και των χώρων διεξαγωγής των συνεδρίων, είναι ιδιαίτερα μεγάλος (Rodgers 1998, Shone 1998, Swarbrooke and Horner 2001, Δεληκανάκης 2003, Κραβαρίτης 1992, Λαγός 2005, Παπαγεωργίου 2002, Στραγάλης 2005).

Η Ελληνική συνεδριακή αγορά, αν και μικρή σε σχέση με το διεθνές περιβάλλον, αποτελεί ένα σημαντικό πεδίο δράσης για τις πόλεις της Ελληνικής περιφέρειας: αυτό συμβαίνει γιατί ο συνεδριακός τουρισμός, δρώντας συμπληρωματικά αλλά και παράλληλα με τον μαζικό τουρισμό, αποτελεί σοβαρό έσοδο για την τοπική οικονομία. Είναι λογικό λοιπόν να γίνεται προσπάθεια να αναπτυχθεί η κάθε περιφέρεια σε συνεδριακό προορισμό, ιδίως όταν η πόλη ή η περιοχή έχει σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους ή τουριστικά αξιοθέατα και, άρα, θεωρείται ότι διαθέτει την στοιχειώδη τουριστική υποδομή (Αθανασίου 2003, Δεληκανάκης 2003, Κουκολιάς 2005, Κραβαρίτης 1992, Λαγός 2005, Λεούδης 2005, Παπαγεωργίου 2002, Στραγάλης 2005)¹.

Ο Νομός Μεσσηνίας και ιδιαίτερα η πόλη της Καλαμάτας αποτελούν τυπικό παράδειγμα μιας μέτρια ανεπτυγμένης τουριστικής περιοχής, που έχει όμως όλα τα προσόντα να αποτελέσει σημαντικό συνεδριακό προορισμό. Με μελέτη της διαθέσιμης βιβλιογραφίας, επιτόπια έρευνα και συνεντεύξεις, καταγράψαμε και αναλύσαμε την υπάρχουσα κατάσταση στην πόλη της Καλαμάτας, αλλά και τον Νομό Μεσσηνίας γενικότερα. Στην συνέχεια, αναπτύξαμε προτάσεις για την

---

¹ Το τεράστιο Ελληνικό ενδιαφέρον για τον συνεδριακό τουρισμό, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, αντικατοπτρίζεται στις πολύ συχνές και εκτενείς αναφορές των ειδικών περιοδικών πάνω στο θέμα. Για την, όσο το δυνατόν, πληρέστερη ενημέρωση του αναγνώστη, παρατίθεται σειρά χρησιμοποιηθέντων στην μελέτη άρθρων διαφόρων περιοδικών, στο τέλος της βιβλιογραφίας.

ανάδειξη της περιφέρειας αυτής σε σημαντικό συνεδριακό προορισμό. Οι προτάσεις αυτές, με την κατάλληλη επεξεργασία και προσαρμογή, ίσως μπορούν να αποτελέσουν οδηγό και για άλλες πόλεις και περιοχές της χώρας μας.

2. Μελέτη της υπάρχουσας κατάστασης στον νομό Μεσσηνίας

Ο νομός Μεσσηνίας, ένας γεωργικός κατά βάση νομός, που βρίσκεται στο νοτιοδυτικό άκρο της ηπειρωτικής Ελλάδας, θεωρούμε ότι έχει μεγάλες συνεδριακές δυνατότητες. Πράγματι, ο νομός αυτός διαθέτει:

- πολύ καλές κλιματολογικές συνθήκες, καταγάλανες θάλασσες και σημαντικές ορεινές περιοχές, κυρίως στον Ταΰγετο,
- αεροπορική, οδική και σιδηροδρομική πρόσβαση,
- δυνατότητα για κοντινές αποδράσεις με έδρα τον νομό,
- ισχυρό τοπικό χρώμα, διασκέδαση και γαστριμαργικές απολαύσεις,
- παραδοσιακή φιλοξενία,
- ιστορία, πολιτισμό, μουσεία και σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους,
- δύο ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και
- συνεδριακή και ξενοδοχειακή υποδομή που αποτελείται από 7 μεγάλα ξενοδοχεία (τα 5 στην Καλαμάτα), με 8 συνεδριακές αίθουσες και δυνατότητα εξυπηρέτησης κατά μέγιστο αριθμό 2700 συνέδρων, χωρίς όμως παρουσία εμπείρων διοργανωτών συνεδρίων και προμηθευτών (HAPCO, 2002).

Για την ανάλυση των συνεδριακών δυνατοτήτων και την αποτύπωση της εν γένει συνεδριακής υποδομής του νομού, αναλύονται τρεις βασικές συνιστώσες: οι συνεδριακές αίθουσες, οι επαγγελματίες του συνεδριακού τουρισμού και οι δυνατότητες επιλογής της Μεσσηνίας ως τόπος διεξαγωγής συνεδρίων, με διείσδυση στελεχών σε οργανωτικές επιτροπές συνεδρίων και εκδηλώσεων.

2.1. Συνεδριακές αίθουσες

Η ένωση Ελλήνων Επαγγελματιών Διοργανωτών Συνεδρίων (Hellenic Association of Professional Congress Organizers, HAPCO) καταχωρεί μόλις 5 ξενοδοχεία με συνεδριακές δυνατότητες στην περιοχή (Πίνακας 2). Τα ξενοδοχεία αυτά έχουν την δυνατότητα εξυπηρέτησης το πολύ 2500 συνέδρων. Από την έρευνα που διενεργήθηκε για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, αναδείχθηκαν ακόμη δύο ξενοδοχεία, το Φιλοξένια και το REX, που ανεβάζουν τον μέγιστο συνολικό αριθμό εξυπηρετούμενων συνέδρων σε 2700 άτομα περίπου. Για να επιτευχθεί, φυσικά, τόσο η διάθεση κλινών, όσο και η κάλυψη του συνολικού αριθμού τους, απαιτείται απόλυτος συντονισμός, κάτι που δεν είναι εφικτό υπό τις παρούσες συνθήκες.

Πίνακας 2. Ξενοδοχεία της Μεσσηνίας με συνεδριακή υποδομή

Elite Village, Καλαμάτα Αίθουσες: 2 , Χωρητικότητα: 60-1.500 άτομα
Pharae Palace, Καλαμάτα Αίθουσες: 1 , Χωρητικότητα: 20-50 άτομα
Messinian Bay, Καλαμάτα Αίθουσες: 1 , Χωρητικότητα: 80-500 άτομα
Sunrise Village, Πεταλίδι Αίθουσες: 1 , Χωρητικότητα: 220-350 άτομα
Miramare, Πύλος Αίθουσες: 1 , Χωρητικότητα: 60-90 άτομα

Πηγή: HAPCO 2002

Εκτός από τις συνεδριακές αίθουσες των ξενοδοχείων, για μικρής κλίμακας συνέδρια χρησιμοποιούνται ακόμη τα Πνευματικά κέντρα Καλαμάτας και Μεσσήνης και οι αίθουσες των δημοτικών καταστημάτων. Η συνεδριακή κίνηση στην Μεσσηνία (κατά περιοχή και συνεδριακό κέντρο ή αίθουσα) για τα έτη 2000-2003 εμφανίζεται στον Πίνακα 3.

Πίνακας 3. Συνέδρια που πραγματοποιήθηκαν στη Μεσσηνία (2000-2003)

ΚΑΛΑΜΑΤΑ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

- ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ: Κάθε Οκτώβριο
- ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΧΟΡΟΥ: Κάθε Ιούλιο
- ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ: 2003
- ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2001
- 11^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΝΕΦΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ: 2001
- ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΦΥΤΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ: 2001
- ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΟΕ-ΟΤΑ: 2000

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΦΙΛΟΧΕΝΙΑ

- ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ: Ιούλιος 2003
- ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΟΣΟΥ ALZHEIMER & ΣΥΝΑΦΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΑΘΗΝΩΝ: Μάιος 2003
- ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΑΓΝΗΤΙΣΜΟΥ: Σεπτέμβριος 2001

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ REX

- Ο.Π.Ε. 4/02 – 5/02/2000
- ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΝΕΦΡΟΛΟΓΩΝ: 24-27/05/2000
- ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΦΥΤΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑΣ: 2/10/2000
- ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΖΩΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ: 17-19/10/2000
- ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΟΝΝΕΔ 2–3/3/2001
- ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΕΩΛΟΓΩΝ: 30/06/2001
- ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑ ΜΠΙΛΙΑΡΔΟΥ: 10/03/2001
- ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΠΑΜΜΕΣΣΗΝΙΑΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ: 2/08/2001
- ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΝΩΣΗΣ ΦΥΣΙΚΩΝ: 17 – 20/1/2003
- DIELOG: 19-21/3/2003
- ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΟΑΕΔ – EURES: 26/03/2003
- ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΛΕΣΧΗΣ: 18/05/2003
- ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΥΠΙΑΤΗΣ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ: 8-9/7/2003

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ELITE

- ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΩΤΟΡΙΝΟΛΑΡΥΓΓΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ: 2001
- ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΟΥΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ: 2002
- ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΑΙΔΟΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗΣ: 2002
- FETAL MEDICINE (ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ): 2002

ΜΕΣΣΗΝΗ

- ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ: 2 – 6 Σεπτεμβρίου 2002

ΠΥΛΟΣ

- **ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ «ΝΕΣΤΟΡ»**
FOURTH WORKSHOP ON RICH DETECTORS: 5-10 June 2002
EUROPEAN SCHOOL OF HIGH-ENERGY PHYSICS: 25.8-7.9.2003.

ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ

- ΕΜΠΟΡΙΑ – ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ: 8 Μαρτίου 2000
- ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΚΑΡΚΙΝΟΥ: 16 Φεβρουαρίου 2003
- ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΔΟΠΟΡΙΚΟ ΤΩΝ ΓΙΑΤΡΩΝ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ: 17 Απριλίου 2001

Πηγή: Επιμελητήριο Μεσσηνίας

2.2. Επαγγελματίες του συνεδριακού τουρισμού

Όπως προκύπτει από την επιτόπια έρευνα, υπάρχει παντελής έλλειψη επαγγελματιών διοργανωτών συνεδρίων, κάτι που αποτελεί σημαντικό πρόβλημα. Προφανώς πρόκειται για φυσική συνέπεια, αφού δεν αναπτύσσεται κάτι εκεί όπου δεν ζητείται. Τα λίγα συνέδρια που αναλαμβάνει η Μεσσηνία είναι, είτε μικρά και διοργανώνονται εκ των ενόντων, είτε ανατίθενται σε εξειδικευμένα γραφεία των Αθηνών. Είναι χαρακτηριστικό πάντως ότι, μεταξύ των μελών της HAPCO, δεν υπάρχει κανένα γραφείο επαγγελματιών διοργανωτών συνεδρίων γενικά στην Πελοπόννησο (HAPCO 2002), αποδεικνύοντας την δεινή θέση της ευρύτερης περιοχής συνολικά. Επίσης δεν υπάρχουν έμπειρες εταιρείες που να παρέχουν οπτικοακουστικά μέσα και υλικό, να πραγματοποιούν κατασκευές σχετικές με το συνέδριο (όπως πάνελ, περίπτερα διαφημιζομένων και άλλα), να διαθέτουν μεταφραστές και γενικά να δημιουργούν μια στοιχειώδη συνεδριακή υποδομή: η ύπαρξη όμως της υποδομής αυτής είναι που θα συμβάλλει σημαντικά στην τελική απόφαση της οργανωτικής επιτροπής ενός συνεδρίου για την επιλογή του τόπου διεξαγωγής του.

2.3. Διείσδυση σε διοικήσεις και οργανωτικές επιτροπές

Ο αριθμός των συνεδρίων που η περιοχή της Μεσσηνίας έχει αναλάβει τα τελευταία χρόνια, όπως προκύπτει από τον Πίνακα 3, είναι μάλλον μικρός. Τα αποτελέσματα της επιτόπιας έρευνας απέδειξαν ότι, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, επρόκειτο για συνέδρια που, στην οργανωτική επιτροπή τους, υπήρχαν άνθρωποι Μεσσηνιακής καταγωγής, οι οποίοι και πέτυχαν την διεξαγωγή του συνεδρίου στην Μεσσηνία με την προσωπική τους παρέμβαση, επιρροή και βαρύτητα. Η διείσδυση ανθρώπων με δεσμούς με τον συγκεκριμένο προορισμό, σε διοικήσεις επαγγελματικών οργανώσεων και συλλόγων, αποτελεί ως εκ τούτου σημαντικό παράγοντα για τον

επηρεασμό αυτών των οργανισμών στην απόφαση ανάθεσης ενός συνεδρίου στην συγκεκριμένη περιοχή (Παπαγεωργίου 2002).

3. Προτάσεις για την ανάδειξη του νομού Μεσσηνίας σε σημαντικό συνεδριακό προορισμό

Από τη μελέτη είναι προφανές ότι η συμμετοχή της Μεσσηνίας στην γενικότερη συνεδριακή "πίτα" της χώρας είναι ιδιαίτερα πτωχή. Είναι επίσης σαφές ότι, για μια περιοχή που διαθέτει στοιχειώδη συνεδριακή υποδομή, καλή ξενοδοχειακή υποδομή, πολιτιστική κληρονομιά και τεράστια φυσική ομορφιά, οι δυνατότητες ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού είναι μεγάλες.

Για την ανάδειξη του νομού Μεσσηνίας σε σημαντικό συνεδριακό προορισμό απαιτούνται συγκεκριμένες ενέργειες. Βασιζόμενοι στην βιβλιογραφία, αλλά και την επιτόπια έρευνα που πραγματοποιήθηκε για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης, θεωρούμε ότι οι ενέργειες που απαιτούνται αφορούν τους τρεις παρακάτω βασικούς εταίρους :

- Την αυτοδιοίκηση (τοπική και νομαρχιακή),
- Τους τοπικούς φορείς (επαγγελματικούς, επιστημονικούς κλπ) και
- Τις επιχειρήσεις που διαθέτουν συνεδριακές εγκαταστάσεις και εξοπλισμό.

3.1. Η τοπική και νομαρχιακή αυτοδιοίκηση

Ο ρόλος της αυτοδιοίκησης, ιδιαίτερα σημαντικός για την προσέλκυση και διοργάνωση συνεδριακών εκδηλώσεων, συνοψίζεται στα εξής:

- Στην παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, στους τομείς ευθύνης της αυτοδιοίκησης:

- καθαριότητα, στάθμευση, πράσινο, φωτισμός, πεζοδρόμια, εικόνα και αισθητική της πόλης (τοπική αυτοδιοίκηση) και
- δρόμοι, αεροδρόμια, λιμάνια, συγκοινωνίες, υπηρεσίες και λοιπές υποδομές (νομαρχιακή αυτοδιοίκηση σε συνδυασμό με την κεντρική διοίκηση).
- Στην υποβοήθηση της ενεργοποίησης δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων για την ανάπτυξη των μεγάλων υποδομών των πόλεων και των νομών (πρόκειται μόνο για ευαισθητοποίηση στην κατεύθυνση των επενδύσεων, αφού ανάλογο θεσμικό πλαίσιο που να επιτρέπει την υλοποίηση όλων αυτών των δραστηριοτήτων από την τοπική και νομαρχιακή αυτοδιοίκηση δεν υπάρχει).
- Στη διαμόρφωση στρατηγικών και πολιτικών για την οικονομική ανάπτυξη του δήμου και του νομού, που επιτυγχάνεται από τη συνεργασία των επαγγελματικών και κοινωνικών φορέων της περιοχής.

Ένα άλλο στοιχείο, που θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν για τις δραστηριότητες που σχετίζονται με το συνεδριακό τουρισμό, είναι η ανάπτυξη σχεδίου περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης της τουριστικής περιοχής που καταρτίζεται από την τοπική και νομαρχιακή αυτοδιοίκηση (Δεληκανάκης 2003, Κουκολιάς 2005, Λεούδης 2005, Στραγάλης 2005). Παράλληλα, η αυτοδιοίκηση μπορεί να συνεισφέρει στη συνεδριακή υποδομή υποστηρίζοντας την ανάπτυξη ιστοσελίδας στο Διαδίκτυο, την δημιουργία χώρων πληροφόρησης στα σημεία εισόδου των επισκεπτών (αεροδρόμιο, λιμάνι, σιδηροδρομικός σταθμός κλπ), την διαχείριση ηλεκτρονικών περιπτέρων πληροφόρησης, σε χώρους που επισκέπτονται περισσότερο οι τουρίστες, καθώς και την εκστρατεία πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης (μέσω σεμιναρίων και άλλων εκδηλώσεων) των κατοίκων και επαγγελματιών της πόλης και της ευρύτερης περιοχής (Μπουρδάρα 2003). Σημαντικό επίσης είναι να μετέχει στην δημιουργία

ενός περιφερειακού γραφείου συνεδρίων και εκδηλώσεων, αφού σήμερα θεωρείται ότι η λειτουργία τέτοιων γραφείων αποτελεί βασικό πυλώνα για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού (Μπρόβας 2003, Μάντζιος 2003). Τα γραφεία αυτά μπορεί να δραστηριοποιούνται είτε σε Εθνικό επίπεδο, με σκοπό την προώθηση του συνεδριακού τουρισμού στο σύνολο της χώρας, είτε σε Τοπικό και Περιφερειακό επίπεδο, με τη μορφή οργανισμών που αντιπροσωπεύουν μια συγκεκριμένη πόλη ή περιοχή (για την Ελληνική πραγματικότητα έναν νομό ή μια περιφέρεια), με σκοπό την εκεί αύξηση και συντονισμό των συνεδριακών εν γένει εκδηλώσεων και των ταξιδιών κινήτρων.

3.2. Οι τοπικοί φορείς

Οι συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με μέλη των διοικήσεων αρκετών φορέων (εμπορικός σύλλογος, επιμελητήριο) καθώς και επαγγελματίες του χώρου (ιδιοκτήτες ξενοδοχείων), έδειξαν ότι όλοι, ανεξάρτητα, οι τοπικοί φορείς, έχουν κατανοήσει την αναγκαιότητα να αναπτυχθεί ο νομός Μεσσηνίας σε συνεδριακό προορισμό. Στην προσπάθεια αυτή θεωρείται ότι είναι δυνατόν να συνεισφέρουν όλοι, αναλόγως των δυνατοτήτων τους και κατά περίπτωση:

Οι Επιστημονικοί φορείς μπορούν να δραστηριοποιηθούν στους αντίστοιχους πανελλήνιους αλλά και διεθνείς οργανισμούς και να προωθήσουν τα μέλη τους σε καίριες θέσεις ώστε να επιτύχουν την ανάθεση συνεδριακών εκδηλώσεων στη Μεσσηνία.

Οι Τοπικοί Λαογραφικοί, Πολιτιστικοί και άλλοι παρεμφερείς φορείς, μπορούν να οργανώσουν λαογραφικές εκδηλώσεις, εκθέσεις και άλλες εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια σημαντικών συνεδρίων, ώστε να προωθηθεί η εικόνα ενός τόπου με χρώμα, λαογραφικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον.

Οι Τοπικοί Εμπορικοί και Επιμελητηριακοί φορείς, τέλος, μπορούν να διοργανώσουν παράλληλες εμπορικές εκδηλώσεις με τοπικό χρώμα κατά τη διάρκεια διαφόρων συνεδρίων

Σε κάθε περίπτωση ο συντονισμός των φορέων αποτελεί κεντρικό ζήτημα, που πιθανώς πρέπει να ανατεθεί στο επιμελητήριο, την αυτοδιοίκηση ή το περιφερειακό γραφείο συνεδρίων και εκδηλώσεων, κάτι που αποτελεί και την σύγχρονη τάση.

3.3. Οι συνεδριακές επιχειρήσεις

Στον Νομό Μεσσηνίας οι μόνες συνεδριακές επιχειρήσεις, επί του παρόντος, είναι τα ξενοδοχεία με συνεδριακή υποδομή. Η ανάπτυξη της Μεσσηνίας σε συνεδριακό προορισμό, συνεπώς, θα πρέπει να στηριχθεί αρχικά στην τοπική ένωση ξενοδόχων, δηλαδή το σύνολο των ξενοδοχειακών μονάδων, ασχέτως εάν διαθέτουν ή όχι συνεδριακές εγκαταστάσεις. Είναι δεδομένο, όμως, ότι τα ξενοδοχεία της Μεσσηνίας δεν μπορούν να επωμισθούν το βάρος μιας μεγάλης συνεδριακής εκδήλωσης: άσχετα λοιπόν με το πού θα διεξαχθούν οι εργασίες ενός συνεδρίου, η στέγαση των συνέδρων θα γίνει εφικτή μόνο με συνεργασία των ξενοδοχειακών μονάδων. Αυτό θα μπορούσε επιτευχθεί μέσω μιας επιτροπής συντονισμού υπό την αιγίδα της ένωσης ξενοδόχων και, σε μελλοντικό στάδιο, στο περιφερειακό γραφείο συνεδρίων και εκδηλώσεων. Άλλωστε ένα τέτοιο γραφείο, εφ' όσον αποτελεί (μεταξύ των άλλων του δραστηριοτήτων) και φορέα παροχής υπηρεσιών οργάνωσης και συντονισμού, θα μπορούσε (μέσω μιας αρμόδιας επιτροπής) να μεγιστοποιήσει τα οφέλη από τη διενέργεια μιας συνεδριακής εκδήλωσης στη Μεσσηνία.

Η καταλληλότερη μορφή ενός περιφερειακού γραφείου συνεδρίων και εκδηλώσεων, θεωρείται ότι είναι αυτή της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας (Μάντζιος 2003, Μπρόβας 2003), που δίδει την δυνατότητα και στην τοπική αυτοδιοίκηση να

συμμετάσχει. Σκοπός της εταιρείας θα πρέπει να είναι η αύξηση των συνεδριακών εν γένει εκδηλώσεων και των ταξιδιών κινήτρων στην ευρύτερη περιοχή μέσα από τον συντονισμό δράσεων των τοπικών φορέων, την ενημέρωση των εμπλεκομένων στην συνεδριακή διαδικασία και την ανάληψη και υλοποίηση εθνικών ή κοινοτικών προγραμμάτων. Η εταιρεία μπορεί να διοικείται από διοικητικό συμβούλιο και (ευέλικτη) διοικούσα επιτροπή, περιβαλλόμενες από σειρά επαγγελματιών του χώρου με εξειδικευμένες γνώσεις πάνω στο αντικείμενο του συνεδριακού τουρισμού και τις λοιπές δραστηριότητες της εταιρείας.

Η παρουσία εταιρειών επαγγελματιών διοργανωτών, καθώς και προμηθευτών των συνεδριακών ειδών, θεωρείται ότι θα ακολουθήσει την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού στην συγκεκριμένη περιοχή, ως φυσιολογικό επακόλουθο της αυξημένης ζήτησης υπηρεσιών.

4. Συμπεράσματα

Όπως γίνεται αντιληπτό από την μελέτη, η ανάπτυξη της περιφέρειας σε συνεδριακό προορισμό είναι εφικτή εάν

- υπάρχουν οι προϋποθέσεις (περιβάλλον, ιστορία, κληρονομιά),
- δραστηριοποιηθούν οι τοπικοί φορείς,
- δημιουργηθούν οι υποδομές και
- αναπτυχθούν τα κατάλληλα συντονιστικά όργανα (όπως το περιφερειακό γραφείο συνεδρίων και εκδηλώσεων) που θα αναλάβουν την επιτυχή διεκπεραίωση των εκδηλώσεων αυτών, εδραιώνοντας και αναπτύσσοντας τον συνεδριακό τουρισμό στη συγκεκριμένη περιοχή.

Ειδικότερα για τον νομό Μεσσηνίας, που είναι προικισμένος με φυσικό κάλλος και σημαντική ιστορική κληρονομιά, θεωρούμε ότι

- η ανάπτυξη συνεδριακών αιθουσών και χώρων,
- η ανάπτυξη επιχειρήσεων παροχής συνεδριακών υπηρεσιών,
- η παρουσία επαγγελματιών διοργανωτών συνεδρίων και
- ο συντονισμός των δράσεων των τοπικών φορέων μέσα από ένα τοπικό γραφείο συνεδρίων και εκδηλώσεων,

αποτελούν τις πλέον σημαντικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή.

Βιβλιογραφία

α. Ελληνική

- Αθανασίου, Λ. (2003). Ο συνεδριακός τουρισμός διεθνώς και στην Ελλάδα. Εισήγηση στο Διεθνές Συνέδριο «Η προοπτική των συνεδρίων στην Ελλάδα-Εκθεσιακός και Συνεδριακός Τουρισμός», στα πλαίσια της 34^{ης} ΞΕΝΙΑ (ηλεκτρονική έκδοση).
- Δεληκανάκης, Ι. (2003). Επενδύσεις στον συνεδριακό τουρισμό. Μύθοι και πραγματικότητα. Εισήγηση στο Διεθνές Συνέδριο «Η προοπτική των συνεδρίων στην Ελλάδα-Εκθεσιακός και Συνεδριακός Τουρισμός», στα πλαίσια της 34^{ης} ΞΕΝΙΑ (ηλεκτρονική έκδοση).
- Κουκολιάς, Κ. (2005). Ανάπτυξη της περιφέρειας μέσω του Συνεδριακού Τουρισμού: αξιοποίηση των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. 1^ο

Πανελλήνιο Συνέδριο της HAPCO για τον Συνεδριακό και Επαγγελματικό Τουρισμό, Βιβλίο Πρακτικών, σελ. 93-95, Αθήνα.

- Κραβαρίτης, Κ. (1992). Επαγγελματικός τουρισμός. Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα.
- Λαγός Δ. (2005). Δυνατότητες ανάπτυξης του Ελληνικού Συνεδριακού Τουρισμού σε Περιφερειακό Επίπεδο. 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της HAPCO για τον Συνεδριακό και Επαγγελματικό Τουρισμό, Βιβλίο Πρακτικών, σελ. 102-108, Αθήνα.
- Λεούδης, Α. (2005). Συνεδριακός Τουρισμός ως Ανάπτυξη του Τουρισμού στην Δυτική Μακεδονία. 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της HAPCO για τον Συνεδριακό και Επαγγελματικό Τουρισμό, Βιβλίο Πρακτικών, σελ. 97-100, Αθήνα.
- Μάντζιος Δ. (2003). Ο συνεδριακός τουρισμός και ο ρόλος των Convention Bureaus. Εισήγηση στο Διεθνές Συνέδριο «Η προοπτική των συνεδρίων στην Ελλάδα-Εκθεσιακός και Συνεδριακός Τουρισμός», στα πλαίσια της 34^{ης} ΞΕΝΙΑ (ηλεκτρονική έκδοση).
- Μπουρδάρα, Κ. (2003). Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην ανάπτυξη του τουρισμού. Εισήγηση στο Διεθνές Συνέδριο «Η προοπτική των συνεδρίων στην Ελλάδα-Εκθεσιακός και Συνεδριακός Τουρισμός», στα πλαίσια της 34^{ης} ΞΕΝΙΑ (ηλεκτρονική έκδοση).
- Μπρόβας Β. (2003). Η δημιουργία, η οργάνωση και ο ρόλος του Thessaloniki Convention and Visitors Bureau. Εισήγηση στο Διεθνές Συνέδριο «Η προοπτική των συνεδρίων στην Ελλάδα-Εκθεσιακός και Συνεδριακός Τουρισμός», στα πλαίσια της 34^{ης} ΞΕΝΙΑ (ηλεκτρονική έκδοση).
- Παπαγεωργίου, ΑΝ. (2002). Οργάνωση Συνεδρίων και Μαζικών Εκδηλώσεων. Διδακτικές Σημειώσεις ΣΤΕ Αναβύσσου, Αθήνα.

- Στραγάλης, Ι. (2005). Ανάπτυξη της περιφέρειας μέσω του Συνεδριακού Τουρισμού και Προβλήματα Αξιοποίησης του Αναπτυξιακού Νόμου. 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της HAPCO για τον Συνεδριακό και Επαγγελματικό Τουρισμό, Βιβλίο Πρακτικών, σελ. 100-102, Αθήνα.

β. Ξενόγλωσση

- HAPCO (2002). Congresses, Incentives, Meetings in Greece: The Ultimate Choice.. CD-ROM Edition.
- Rodgers T. (1998). Conferences: a Twenty-First Century Industry. Έκδοση Addison Wesley Longman,.
- Shone, A. (1998). The business of conferences. Έκδοση Butterworth Heinemann, London.
- Swarbrooke, J, Horner, S. (2001). Business travel and tourism. Έκδοση Butterworth Heinemann, London.

γ. Αφιέρωματα σε ειδικά περιοδικά – οδηγός για περαιτέρω μελέτη

- Χρήμα και Τουρισμός (2001). Φάκελος Συνεδριακός Τουρισμός. Τεύχος 65, σελ 112-173.
- Χρήμα και Τουρισμός (2002). Έρευνα: Συνεδριακός Τουρισμός. Τεύχος 76, σελ 102-200.
- Τουρισμός και Οικονομία (2002). Αφιέρωμα: Συνεδριακός Τουρισμός. Τεύχος 280, σελ 54-107.
- Τουριστική Αγορά (2003). Συνεδριακός Τουρισμός. Τεύχος 157, σελ. 140-147.
- Ελληνικός Τουρισμός (2003). Συνεδριακός Τουρισμός. Τεύχος 2, σελ. 30.
- Business και Τουρισμός (2003). Συνεδριακός Τουρισμός. Τεύχος 45, σελ. 6-27.

- Τουριστική Αγορά (2003). Συνεδριακός Τουρισμός: Πορεία και προοπτικές. Τεύχος 160, σελ 92-106.
- Τουριστική Αγορά (2003). Τουρισμός και Τεχνολογία. Τεύχος 163, σελ. 112-150.
- The Tourism Report (2004). Συνεδριακός Τουρισμός, η Ελληνική Πραγματικότητα. Τεύχος 15, σελ. 26-27.